

Επιστροφή

Έντυπη Έκδοση
Ελευθεροτυπία, Τετάρτη 10 Νοεμβρίου 2010

Ο νεοφιλελευθερισμός και οι νόμοι της εποχής

Του ΝΙΚΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

Το θέμα στον τίτλο δείχνει αφηρημένο, τόσο ώστε να διακινδυνεύει να αφηθεί στην αδιαφορία πλείστων αναγνωστών που δεν είναι νομικοί.

Νομίζω όμως ότι αρκούν λίγες γραμμές για να συνηνοθηούμε και να επικοινωνήσουμε όλοι. Ο νεοφιλελευθερισμός, σύγχρονο όνομα του καπιταλισμού, δεν μπορεί παρά να έχει διεισδύσει και στο δίκαιο.

Είμαστε τυχεροί. Στη χώρα μας, το φαινόμενο του νομικού φιλελευθερισμού το είχαν συλλάβει και περιγράψει έγκαιρα (1991) ο Αριστόβουλος Μάνεσης και ορισμένοι μαθητές του. Τόσο έγκαιρα ώστε να μοιάζουν προφητικοί. Ας τους θυμηθούμε.

Το πρόβλημα με το νεοφιλελευθερισμό, έγραφαν, είναι ότι, προσπαθώντας να εξηγήσει την «κρίση του νόμου», φτάνει να τη δικαιολογεί. Με τον αντικρατικό και εχθρικό προς τους τύπους λόγο του, ο νεοφιλελεύθερος νομικός μοιάζει αρχικά να προωθεί την απελευθέρωση της κοινωνίας και την αυτορρύθμιση. Με αυτούσιο το λόγο του δασκάλου: «Κατ' ουσίαν, όμως, στην πράξη πρόκειται για υποχώρηση της κρατικής εξουσίας προ των ιδιωτικών κέντρων εξουσίας, τα οποία τείνουν να υπερισχύσουν και να αυτονομηθούν αυτά αντί της κοινωνίας».1

Ασφαλώς, καταλάβατε. Περιγράφεται προκαταβολικά μια φάση, όπου πρωθυπουργοί τρέμουν ενώπιον ιδιωτικών οίκων αξιολόγησης της οικονομίας, όπου το κράτος πρόνοιας αποσύρεται, ιδίως από την παιδεία και την υγεία, όπου τα έθνη αντί να επιτηρούν επιτηρούνται και αναπτύσσουν ιδιωτικές αστυνομίες ή και στρατούς, όπου τα άρθρα των Συνταγμάτων παραμερίζονται σαν χάρτινα εμπόδια ενώπιον βαρέων οχημάτων.

Φαίνεται υπερβολικό το τελευταίο; Προσφέρονται ωστόσο παραδείγματα που το τεκμηριώνουν. Πόσο συστηματικά, αλήθεια, το διεθνές κράτος ασφάλειας δεν παρακάμπτει τα δικαιοκρατικά όρια στην αντιτρομοκρατική δράση του, εισάγοντας εργαλεία (π.χ. ασφαλιστική κράτηση υπόπτων)2 που παραγκωνίζουν εν όλω Συντάγματα και νόμους; Αναγκάσιος ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας, θα αντιπάζετε. Ναι, αλλά χωρίς νομικά όρια; Γιατί άραγε το κράτος ασφάλειας παραμένει σεβαστικό, νομιμόφρον και μη παρεμβατικό, όταν είναι να ελέγξει κολοσσούς για τα επικινδυνότερα όλων εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος;

Αμεσότερο το δεύτερο παράδειγμα: όπως είναι γνωστό, σήμερα προωθείται ένα κείμενο διαβούλευσης μεταξύ του αρμόδιου υπουργείου και των πανεπιστημιακών, στηριγμένο σε βάσεις που προσκρούουν κατάφωρα στο Σύνταγμα. Αναφέρομαι φυσικά στο γεγονός ότι προτείνεται η κατά διορισμό ανάθεση των πιο καίριων εξουσιών διοίκησης των πανεπιστημίων σε εξωτικά πρόσωπα, ενώ το Σύνταγμα (άρθρο 16) ορίζει ότι τα πανεπιστήμια είναι πλήρως αυτοδιοικούμενα. Προτείνεται επίσης μια καθοριστική εξάρτηση του ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου από την αγορά, ενώ το Σύνταγμα τονίζει ότι η ανάπτυξη και προαγωγή του αποτελεί υποχρέωση του κράτους.

Η ρητορεία του σύγχρονου νεοφιλελεύθερου νομικού αντιστοιχεί εδώ ακριβώς στο πρότυπο που αποδοκιμάζεται από τον Α. Μάνεση. Δηλώνει ότι τον κουράζουν οι νομικές ερμηνείες («ω, πόσο βαρετές») και ίσως πρόσκαιρα συναρπάξει ένα φιλελεύθερο ή ένα αναρχικό ακροατήριο, όπως κάθε αντικρατιστής. Στη συνέχεια ειδικότερα αναρωτιέται τι χρειάζεται το πανεπιστημιακό άσυλο τους νόμους ή γιατί να πρέπει να κατοχυρώνονται συνταγματικά ο χαρακτήρας των πανεπιστημίων ως νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου ή η πρόβλεψη της παροχής πανεπιστημιακής παιδείας αποκλειστικά από το κράτος. Τότε κατανοείς: η αντικρατική ρητορεία δεν ευνοεί την απελευθέρωση της γνώσης αλλά την κυριαρχία του ιδιωτικού χώρου.

Αντίστοιχα, στο κράτος δικαίου πιστεύεις αρχικά ότι η εξάπλωση των συστημάτων παρακολούθησης στους δημόσιους χώρους σε προστατεύει. Επομένως, δείχνει βολικό να κάμπτονται κάποια συνταγματικά ή νομικά εμπόδια. Μέχρις ότου διαπιστώνεις ότι τελικά παρακολουθούνται οι πλειοψηφίες, οι πάντες χωρίς όρια. Εσύ παραμένεις χωρίς ασφάλεια, αλλά πλέον και χωρίς εγγυήσεις δικαιωμάτων ή νομικά κεκτημένα.

Αν όμως όντως ο νομικός τύπος είναι βαρετός και ανούσιος, γιατί τόση επιμονή των αρχόντων να μεταρρυθμιστεί; Ο Σλ. Ζίζεκ το επισημαίνει: αν οι αστικές ελευθερίες ήταν τόσο τυπικές και δεν διατάρασσαν τις σχέσεις εξουσίας, γιατί τις αστυνόμευε το σταλινικό καθεστώς;3

Ο νομικός φιλελευθερισμός, λοιπόν, δεν είναι αντιεξουσιαστικός καθαυτόν, αφού ο αντικρατισμός του συνδυάζεται με την προβολή άλλων (ιδιωτικών) κέντρων εξουσίας. Ποιος τα δηλώνει αυτά; Ο υπογράφων το άρθρο, κάποιος φανατικός της εποχής; Οχι βέβαια. Ο Α. Μάνεσης στο προαναφερμένο κείμενο.4

«Μάχεσθαι χριη τον δήμον υπέρ του νόμου όκωσπερ τείχεος» κήρυττε ο Ηράκλειτος.5 Μήπως όλα αυτά είναι ξεπερασμένα; Ναι, όσο και η πρόβλεψη του G. Orwell για την υποκριτική «οργουελιανή» γλώσσα και για τον Μεγάλο Αδελφό.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Νεοφιλελεύθερο δίκαιο, πρόλογος Α. Μάνεση, επιμ. Θ. Παπαχρήστου, εκδ. Α. Σάκκουλα 1991
2. Βλ. π.χ. Fr. Streng, Άρθρο, Ποιν. Χρονικά 2010, 625
3. Βία. Εξί λοξοί στοχασμοί (Scripta 2010) 177.
4. Σελ.12
5. Απόσπασμα 44.

© 2010 Χ.Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε.

[Διαφημίσεις Google](#)

Σπα, μασάζ στη πόλη σου

Μοναδικές στιγμές χαλάρωσης στα καλύτερα κέντρα Σπα της πόλης!

www.GROUPON.gr/Spa

ADSL & Τηλεφωνία με 19,9€

Κάνε online αίτηση και αποκτήστε επιπλέον 3 μήνες δωρεάν!

www.wind.com.gr